

SØM:

SOCIALØKONOMISK INVESTERINGSMODEL

EKSEMPLER PÅ BEREGNINGER

Socialstyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

KORT OM SØM	3
SAMTALETERAPI FOR UNGE MED STOFMISBRUG	5
FORLØBSPROGRAM – BORGERE MED PSYKISKE LIDELSER OG SAMTIDIGT MISBRUG	7
FREMSKUDT BESKÆFTIGELSESIKTSATS FOR KVINDER PÅ KRISECENTRE	9
SORAS – STØTTE OG RÅDGIVNING TIL VOKSNE MED AUTISME	11

Indledning

I denne samling af beregninger finder du eksempler på, hvordan SØM kan anvendes med udgangspunkt i faktiske sociale indsatser i Danmark. Samlingen kan fx benyttes som inspiration til egne beregninger. Indholdet er dog blot beregningseksempler og de bagvedliggende forudsætninger i hvert enkelt eksempel er centrale for resultaterne.

For hvert eksempel findes således også et uddybende notat med beskrivelse af forudsætningerne for beregningen samt en version af SØM med selve beregningen. Dette finder du på Socialstyrelsens hjemmeside.

KOLOFON

UDARBEJDET AF: VIVE OG INCENTIVE

DATO: 12. januar 2018

SOCIALØKONOMISK INVESTERINGSMODEL (SØM)

Den Socialøkonomiske investeringsmodel, SØM, er et beregningsværktøj i Excel. Den kan bruges til at beregne nettogevinsten for det offentlige ved en social indsats. Nettogevinsten er summen af indsatsens omkostninger og de forventede økonomiske konsekvenser. De følger af den effekt, indsatsen har på borgeren (også kaldet deltageren). Bemærk, at det ikke kan forventes, at alle former for sociale indsatser generer økonomiske gevinster.

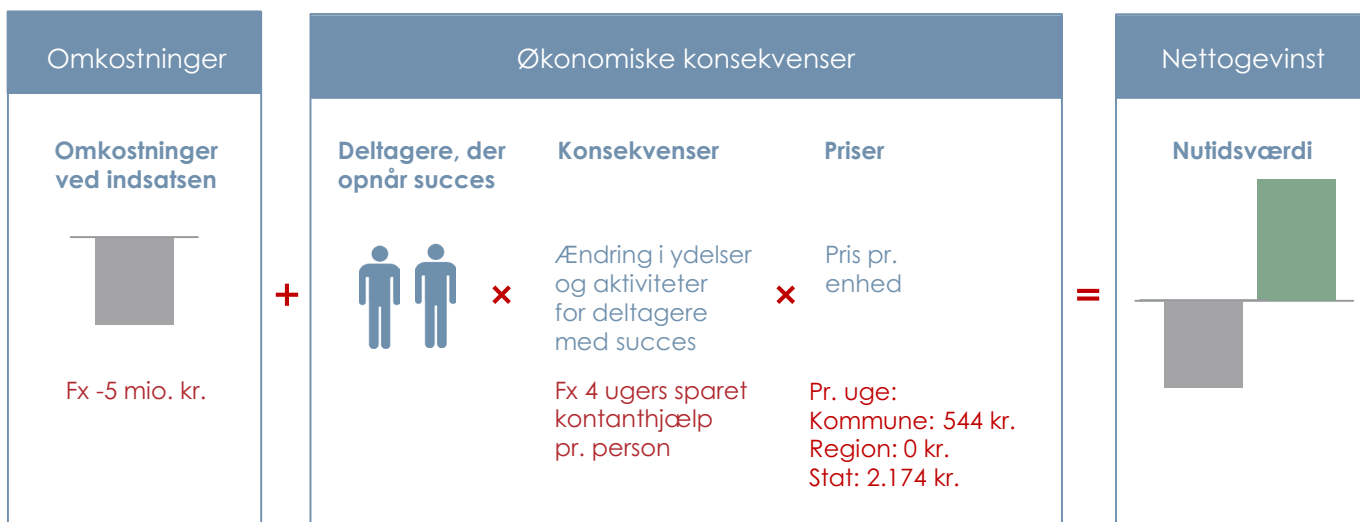
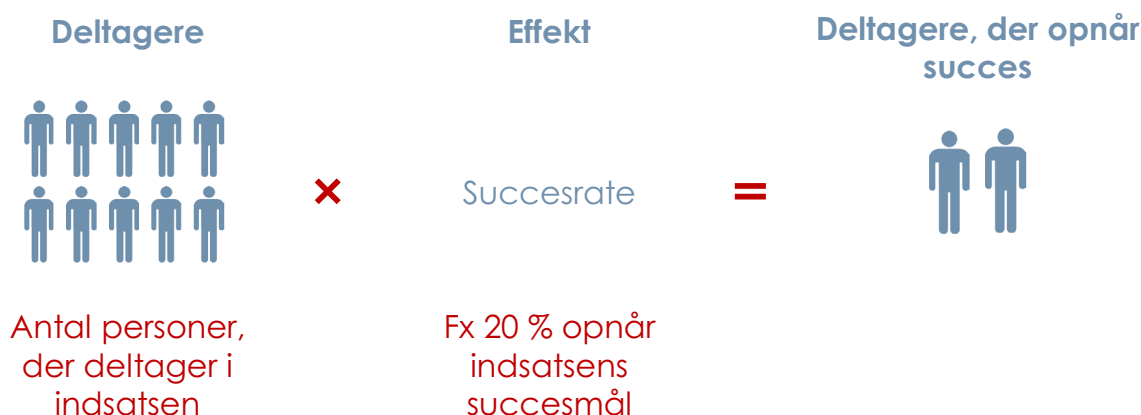
SØM kan bruges af alle, der ønsker mere viden om, hvordan en social indsats påvirker de offentlige kasser i en kortere eller længere periode.

Beregninger og resultater baserer sig på de oplysninger, som brugerne indtaster i SØM. Det er oplysninger vedrørende indsatsens omkostninger, dens effekt på deltagerne samt konsekvenserne for det offentlige. Man kan bruge viden fra SØMs vidensdatabase som udgangspunkt for beregningen, hvis man ikke har disse oplysninger til rådighed i det konkrete tilfælde.

SØMs vidensdatabase indeholder overordnede skøn baseret på en række generelle forudsætninger og antagelser. Disse skøn kan derfor være mere eller mindre repræsentative for den konkrete indsats og målgruppe, man vil undersøge. Det skal man være opmærksom på, når man bruger SØMs vidensdatabase, og når man vurderer resultaterne.

SÅDAN REGNER SØM

Deltagere og effekt

ØKONOMISKE KONSEKVENSER SOM MEDREGNES I SØM

SØM gør det muligt at medregne budgetøkonomiske konsekvenser på en række forskellige ydelser og aktiviteter inden for den offentlige økonomi. For alle disse konsekvenser er der estimater i vidensdatabasen for de målgrupper, der findes i SØMs vidensdatabase.

Nedenfor kan du se, hvilke konsekvenser der medregnes i eksemplerne.

Sundhedsydelser

Forbrug af sundhedssystemets ydelser omfattende:

- Sygesikringskontakter, almen praksis
- Sygesikringskontakter, andre
- Somatisk sygehusindlæggelse
- Somatisk ambulantly behandling
- Somatisk skadestue
- Psykiatrisk sygehusindlæggelse
- Psykiatrisk ambulantly forløb
- Psykiatrisk skadestue

Sociale serviceydelser

Kategorien indeholder ydelser efter serviceloven samt misbrugsbehandling. De inkluderede ydelser og aktiviteter er:

- Alkoholmisbrugsbehandling
- Stofmisbrugsbehandling, døgn
- Stofmisbrugsbehandling, dag
- Herberg og forsorg

Kriminalforsorg mm.

Konsekvenser inden for politi, retsvæsen og kriminalforsorg omfatter:

- Fængselsdage
- Dom for volds- og sædelighedsforbrydelser
- Dom for indbrud, tyveri og hærværk
- Dom for færdselsloven og andre særlove

Indkomstoverførsler

De inkluderede overførsler omfatter:

- Kontanthjælp
- Førtidspension
- Uddannelseshjælp, inkl. SU
- Øvrige overførsler, fx dagpenge, sygedagpenge og revalidering

Uddannelse

Uddannelse er samlet i en kategori i SØM:

- Ungdomsuddannelser og videregående uddannelser

Beskæftigelsesindsats

Den aktive beskæftigelsesindsats indeholder en kategori i SØM:

- Vejledning og opkvalificering

Skat af indkomst

Konsekvensen for indkomstskatten opgøres for følgende indkomsttyper:

- Indkomstoverførsler
- Beskæftigelse

OM INDSATSEN

SAMTALETERAPI FOR UNGE MED STOFMISBRUG

Indsatsen består i at øge antallet af samtaler til misbrugsbehandling af unge mellem 15 og 25 år i ni danske kommuner. Misbrugere, der deltager i indsatsen, er opdelt i fire grupper, hvor antallet af samtaler varierer.

Indhold af forløb

De unge med misbrug deltager i et etårigt forløb, hvor de får gennemsnitligt 10,4 samtaler om året. Den gennemgående terapeutiske metode i samtalerne er en kombination af den motiverende samtale (MI) og kognitiv adfærdsterapi (KAT).

Indsatsen er i gang

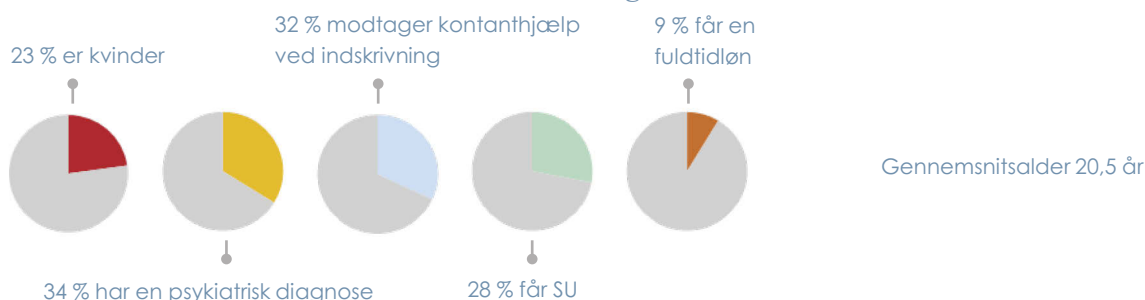
De første unge startede i et forløb i 2014, og de sidste afslutter et forløb i 2020.

Effektmål

Målet med indsatsen er, at den unge stopper sit misbrug. Dette opgøres ved interview med de unge. Effekten måles som den andel af deltagerne, der stopper sit misbrug på grund af indsatsen. Dette kaldes for indsatsens succesrate.

MÅLGRUPPE

Unge med stofmisbrug mellem 15 og 25 år, der er i behandling, men ikke i døgnbehandling. De misbruger overvejende hash og amfetamin og er ikke i substitutionsbehandling.

Deltagerne

HVORDAN KAN SØM ANVENDES?

Anvendelse

Med SØM beregnes den økonomiske nettogevinst for det offentlige ved indsatsen. Dette er summen af omkostningerne til indsatsen og de økonomiske konsekvenser, der følger af indsatsens effekt på deltagerne.

De økonomiske konsekvenser beregnes ved at bruge estimater fra SØMs vidensdatabase. I vidensdatabaseen er der estimater, der repræsenterer indsatsens målgruppe og effektmål ganske godt.

Derfor kan man godt basere beregningen på SØMs estimater. Der vil dog altid være usikkerhed, når disse anvendes, da de er estimeret ud fra nogle grove grundantagelser og overordnede data.

Barometer

Hvor godt passer estimaterne i SØMs vidensdatabase til beregning af denne indsats?

BEREGNINGSGRUNDLAG I SØM

Kvalitet af vidensgrundlag:

Målgruppe

Stofmisbrugere ikke i substitutionsbehandling (18-25 år)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Deltagere

Beregningen gennemføres for 115 deltagere i 2017

Kilde: Oplysninger fra Center for Rusmiddelforskning

Omkostninger

316.710 kr. for kommunerne. Det er baseret på:

115 unge x 5,1 samtaler x 1 time x 540 kr./time (inkl. overhead)

Kilde: Egne beregninger

Effektmål

Stofmisbrugeren er kommet ud af sit misbrug

(Måles som: Stofmisbrugsbehandling afsluttet med status "færdigbehandlet".)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Succesrate

9%

Kilde: Eget skøn med inspiration fra SØMs vidensdatabase

Konsekvenser og priser

Estimer fra SØMs vidensdatabase

Kilde: SØMs vidensdatabase

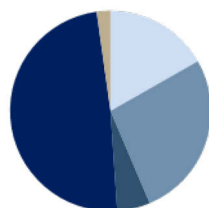
ØKONOMISK BEREGNING MED SØM

RESULTATER

Over en seksårig periode er nettogevinsten på godt 1,4 mio. kr. (nutidsværdi). Gevinsten kommer især fra sparede udgifter til politi, retsvæsen og kriminalforsorg samt fra større skatteindtægter af indkomst. Nettogevinsten pr. deltager er ca. 12.000 kr.

Nettogevinst for perioden 2018-2023, kr.

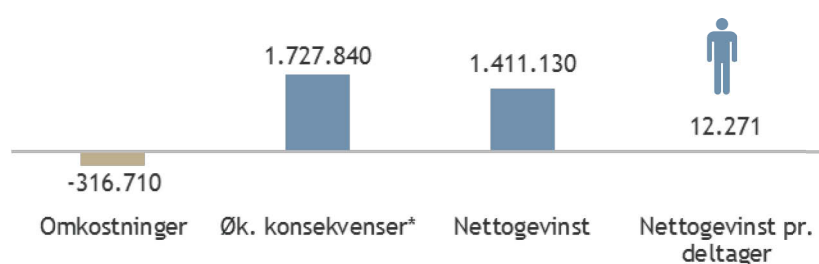
Fordeling af de økonomiske konsekvenser

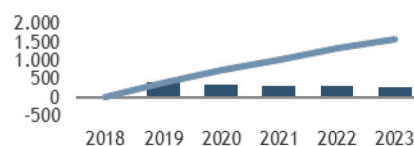
Indkomstoverførsler 17 %
Skat af indkomst 27 %
Sundhedsydelse 5 %
Politi, retsvæsen m.m. 49 %
Andre områder 2 %

I alt: 1.411.130

Kommune: -43.597
Region: 78.655
Stat: 1.376.072

1000-kr.

■ Årtig — Summeret

* Økonomiske konsekvenser er summen af alle konsekvenser ganget med tilhørende priser. De økonomiske konsekvenser kan være negative, hvis der er tale om en merudgift.

OM INDSATSEN

FORLØBSPROGRAM FOR BORGERE MED PSYKISKE LIDELSER OG SAMTIDIGT MISBRUG

Der anvendes en koordinerende indsatsplan som det centrale samarbejdsredskab i forhold til at sikre en samtidig og koordineret indsats for mennesker med en psykisk lidelse og samtidigt misbrug. Programmet foregår i et samarbejde imellem Region Sjælland og de 17 kommuner i regionen.

Indhold af forløb

Forløbsprogrammets indsatsplan udarbejdes på et koordinationsmøde, hvor borgeren, pårørende og fagprofessionelle er samlet. Planen indeholder den specifikke indsats, der skal igangsættes over for borgeren.

Indsatsen er i gang

Region Sjælland implementerer indsatsen i løbet af 2017. Slutdatoen for indsatsen er ikke kendt.

Effektmål

Målet med indsatsen er, at

- borgerne skal opleve sammenhæng i indsatsen og en bedre oplevelse af forløbet
- borgeren på længere sigt skal blive bedre i stand til at klare sig selv og få mulighed for at komme i job og uddannelse.

MÅLGRUPPE

Borgere med psykiske lidelser og samtidigt misbrug, og som har komplekse sociale problemstillinger (udredte såvel som ikke udredte) eller borgere med psykiske lidelser, der behandles i sygehuspsykiatrien, og som har et samtidigt misbrug (udredte såvel som ikke udredte). Borgerne er 18 år eller ældre og er bosiddende i de 17 kommuner i Region Sjælland.

Deltagerne

Det forventes, at ca. 1.800 borgere i Region Sjælland er i målgruppen for indsatsen. De er opdelt i to grupper:

- Gruppe 1: Voksne, som behandles for deres psykiske lidelse hos privatpraktiserende psykiatere eller praktiserende læger/psykologer.
- Gruppe 2: Voksne, som behandles for deres psykiske lidelse i sygehuspsykiatrien.

Der findes ikke anden viden om målgruppens karakteristika.

HVORDAN KAN SØM ANVENDES?

Anvendelse

Med SØM beregnes indsatsens økonomiske nettogevinst for det offentlige. For forløbsprogrammet kan estimater fra SØMs vidensdatabase ikke anvendes til en beregning. Det skyldes, at:

- Forløbsprogrammets målgruppe dækker over flere målgrupper i SØMs vidensdatabase.
- Der er ikke noget egentligt effektmål for indsatsen, hvilket gør, at man ikke kan sammenligne med effektmålene for SØMs målgrupper.

Der gennemføres i stedet en beregning for to af SØMs målgrupper, der har et sammenfald med målgruppen for forløbsprogrammet.

Deltagerantal og omkostninger ved indsatsen er usikre, hvorfor beregningen kun gennemføres for en person fra hver målgruppe.

Barometer

Hvor godt passer estimaterne i SØMs vidensdatabase til beregning af denne indsats?

BEREGNINGSGRUNDLAG I SØM

Kvalitet af vidensgrundlag:

Målgruppe

Mennesker med psykiske vanskeligheder og samtidigt misbrug:

- A. Alkoholmisbrug og psykiatrisk sygehuskontakt
- B. Substitutionsbehandling og psykiatrisk sygehuskontakt

Kilde: SØMs vidensdatabase

Deltagere

Beregningen gennemføres for en enkelt deltager.

Kilde: Egen antagelse

Omkostninger

Der medtages ikke omkostninger i beregningen.

Det betyder, at resultatet af beregningen kun indeholder de afledte økonomiske konsekvenser.

Kilde: Egen antagelse

Effektmål

Forbedret psykisk helbred og ikke aktivt misbrug.

(Måles som: Afslutter i det følgende år et stofmisbrugsbehandlingsforløb som færdigbehandlet og har ikke kontakt til psykiatrien.)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Succesrate

5%

Kilde: Eget skøn baseret på SØMs vidensdatabase

Konsekvenser og priser

Estimerer fra SØMs vidensdatabase

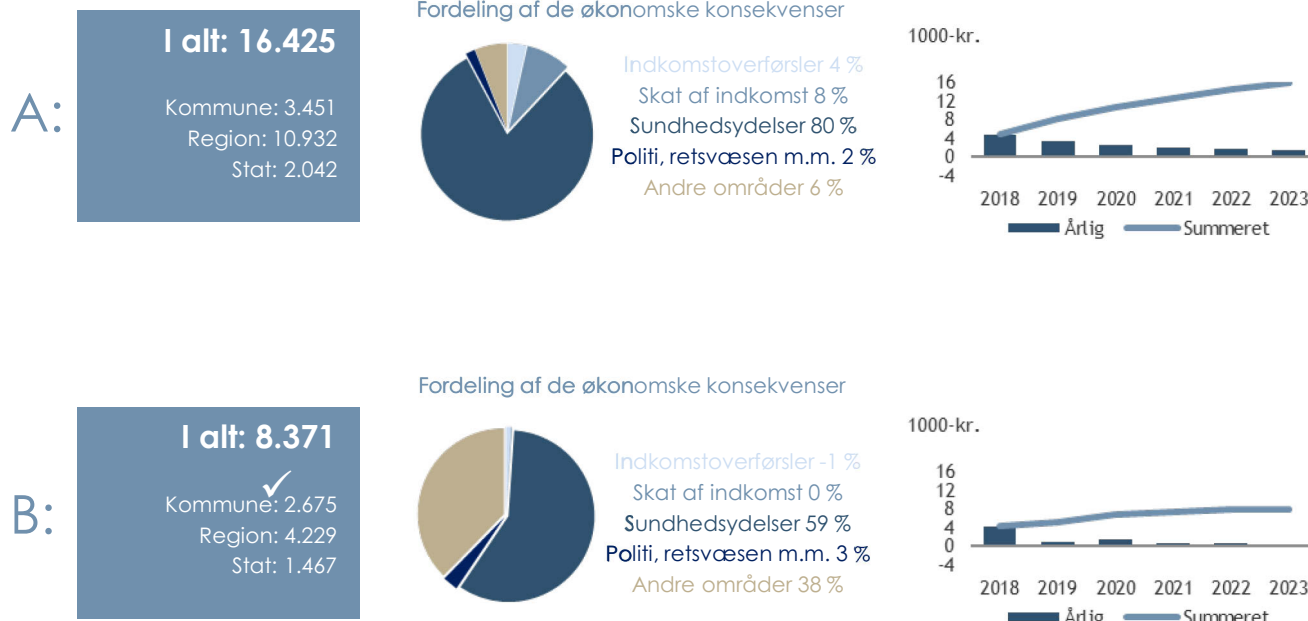
Kilde: SØMs vidensdatabase

ØKONOMISK BEREGNING MED SØM

RESULTATER

Over en seksårig periode har de økonomiske konsekvenser en positiv værdi. Der ses en besparelse på ca. 16.000 kr., hvis deltageren er fra gruppe A, og på ca. 8.000 kr., hvis deltageren er fra gruppe B. For begge målgrupper kommer en stor del af de økonomiske konsekvenser fra sparede sundhedsudgifter.

Nettogevinst for perioden 2018-2023, kr.*

* Økonomiske konsekvenser er summen af alle konsekvenser ganget med tilhørende priser. De økonomiske konsekvenser kan være negative, hvis der er tale om en merudgift. A og B angiver målgrupperne, som anført ovenfor.

OM INDSATSEN

FREMSKUDT BESKÆFTIGELSESSINDSATS FOR KVINDER PÅ KRISECENTER

I 2014 havde kun 20 % af kvinder på krisecentre på landsplan et fuldtidsjob, og gruppen af kvinder på krisecentre har som helhed en dårlig tilknytning til arbejdsmarkedet. På den baggrund påtænker Københavns Kommune at starte en fremskudt beskæftigelsesindsats for kvinder på krisecentre.

Indhold af forløb

En fast medarbejder skal så vidt muligt varetage alle beskæftigelsesfunktioner for borgeren i opholdsperioden på krisecentret.

Indsatsen er i gang

Indsatsen er endnu ikke startet. Beregningerne foretages med udgangspunkt i en indsats i 2017.

Effekt mål

Effekten forventes målt ved andelen af deltagere, der kommer i uddannelse eller i beskæftigelse.

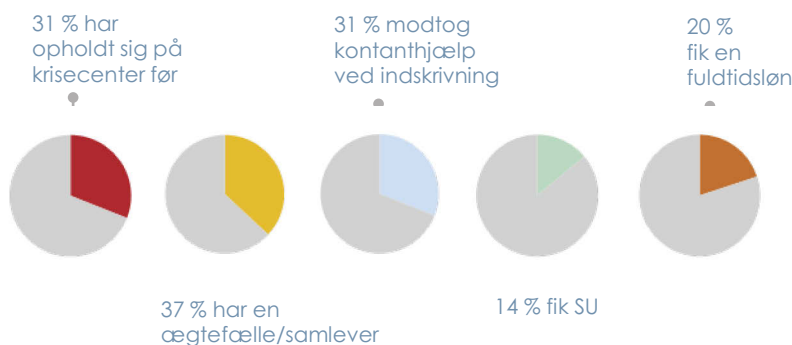
Formålet med indsatsen er:

- øget fastholdelse i eller overgang til beskæftigelse/uddannelse
- kortere opholdstider på krisecentre
- forbedret trivsel for børnene.

MÅLGRUPPE

Kvinder, der opholder sig på krisecentre i mere end 30 dage i løbet af et år.

Deltagerne

Baseret på data for 2014 fra Landsorganisationen for Kvindekrisecentre for alle landets krisecentre.

HVORDAN KAN SØM ANVENDES?

Anvendelse

Med SØM beregnes indsatsens økonomiske nettogevinst for det offentlige. For den fremskudte beskæftigelsesindsats kan estimater fra SØMs vidensdatabase ikke anvendes til en beregning.

Det skyldes, at:

- i. Indsatsens målgruppe findes ikke i SØMs vidensdatabase – der er kun et delvist sammenfald.
- ii. Effektmålet for indsatsen er sigtet på forbedret tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket ikke er sammenfaldende med effektmålet i SØMs vidensdatabase for den målgruppe, der ligger nærmest.

Der gennemføres i stedet en beregning for én person i en af SØMs målgrupper, der har et vist sammenfald med målgruppen for den fremskudte beskæftigelsesindsats. Formålet er at illustrere, hvilke potentielle økonomiske konsekvenser der kan være af indsatsen.

Barometer

Hvor godt passer estimaterne i SØMs vidensdatabase til beregning af denne indsats?

BEREGNINGSGRUNDLAG I SØM

Kvalitet af vidensgrundlag:

Målgruppe

Voldsudsatte kvinder (18-65 år)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Deltagere

Beregningen gennemføres for en deltager

Kilde: Københavns Kommune

Omkostninger

Der medtages ikke omkostninger i beregningen

Effektmål

Forbedret psykisk helbred
(Måles som: Har ikke behandlingskrævende psykiske problemer efter voldssagen – passer ikke med indsatsens effektmål)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Succesrate

100%

Kilde: Egen antagelse til beregningen

Konsekvenser og priser

Estimer fra SØMs vidensdatabase

Kilde: SØMs vidensdatabase

ØKONOMISK BEREGNING MED SØM

RESULTATER

For at få en overordnet viden om det økonomiske potentiale, analyseres de økonomiske konsekvenser, som følger af en indsats, hvor en voldsramt kvinde, opnår forbedret psykisk helbred. Over en seksårig periode er der en samlet besparelse på knap 98.000 kr. (nutidsværdi). De positive økonomiske konsekvenser kommer især fra sparede indkomstoverførsler, flere skatteindtægter og sparede sundhedsydelse.

Nettogevinst for perioden 2018-2023, kr.

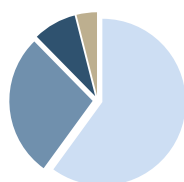
I alt: 97.584

Kommune: 25.470

Region: 6.022

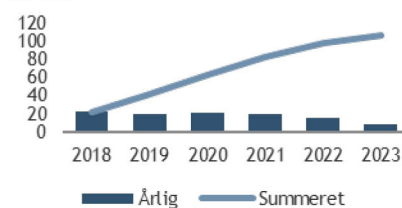
Stat: 66.092

Fordeling af de økonomiske konsekvenser

Indkomstoverførsler 60 %
Skat af indkomst 28 %
Sundhedsydelse 8 %
Politi, retsvæsen m.m. 0 %
Andre områder 4 %

1000-kr.

* Økonomiske konsekvenser er summen af alle konsekvenser ganget med tilhørende priser. De økonomiske konsekvenser kan være negative, hvis der er tale om en merudgift.

OM INDSATSEN

STØTTE OG RÅDGIVNING TIL VOKSNE MED AUTISMESPEKTRUMFORSTYRRELSE (SORAS)

Indsatsen er et bostøtte- og samværstilbud for voksne med autismespektrumforstyrrelser, der er organiseret under Aarhus Kommunes Voksenhandicap. Bostøtten i SORAS ydes efter § 85 i serviceloven, mens samværstilbuddet ydes efter § 104 i serviceloven. Der visiteres til SORAS gennem egen sagsbehandler i Socialforvaltningen.

Indhold af forløb

SORAS tilbyder pædagogisk støtte i borgernes eget hjem samt samværstilbud i aftentimerne.

Der udarbejdes handleplaner for:

- Personlig udvikling
- Sociale fællesskaber
- Læring og selvforsørgelse

Effekt mål

Indsatsen har ikke noget eksplicit effekt mål.

Det forventes, at opfyldelse af handleplanen kan medføre, at deltageren enten slet ikke eller i mindre grad end før vil have brug for bostøtte og rådgivning. Dette gælder fx, hvis borgeren kan påbegynde uddannelse eller komme i (støttet) beskæftigelse.

I nogle tilfælde vil opfyldelse af handleplanen dog også være ensbetydende med status quo mht. borgerens støttebehov.

MÅLGRUPPE

Voksne med en diagnose inden for autismespektret med normal til høj begavelse.

Deltagerne

I alt er ca. 300 personer indskrevet i tilbuddene på årsbasis. Der er tale om personer i alle aldre, om end der er flest i aldersgruppen 20-40 år.

Alle, der får tilbuddet, bor i egen bolig.

Der er ikke specificeret nærmere krav til deltagerne, ligesom yderligere karakteristika ikke er opgjort.

HVORDAN KAN SØM ANVENDES?

Anvendelse

Med SØM beregnes indsatsens økonomiske nettogevinst for det offentlige. Estimer fra SØMs vidensdatabase kan anvendes som grundlag for beregningen. Der justeres, så estimerne passer bedre til den konkrete situation.

Grunden til, at der skal foretages justeringer, er:

- i. SØMs målgruppe "Voksne med autisme" er bredere defineret end indsatsens målgruppe og indeholder også personer med kognitive funktionsnedsættelser.
- ii. SØMs effekt mål er, at borgerne får forbedret tilknytning til arbejdsmarkedet. Indsatsens mål er øget mestring af eget liv. Når fokus i indsatsen er et andet, vil de afledte økonomiske konsekvenser også være anderledes.

Der anvendes justeringer i SØMs estimer for konsekvenserne vedrørende socialpædagogisk støtte og indkomstoverførsler.

Barometer

Hvor godt passer estimerne i SØMs vidensdatabase til beregning af denne indsats?

BEREGNINGSGRUNDLAG I SØM

Kvalitet af vidensgrundlag:

Målgruppe

Mennesker med autisme (18-65 år)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Deltagere

Beregningen laves for 300 deltagere i år 2017

Kilde: Aarhus Kommune

Omkostninger

9.870.000 kr. i 2017 (driftsomkostning)

Kilde: Aarhus Kommune

Effektmål

Forbedret tilknytning til arbejdsmarkedet

(Måles som: Har oplevet en stigning på mindst 20 % i beskæftigelsesgraden i forhold til foregående år.)

Kilde: SØMs vidensdatabase

Succesrate

10%

Kilde: Eget skøn med inspiration fra SØMs vidensdatabase

Konsekvenser og priser

Estimer fra SØMs vidensdatabase med følgende justeringer:

- Der medregnes en reduktion i socialpædagogisk støtte
- Halvering af estimerne for skatteindtægter og indkomstoverførsler

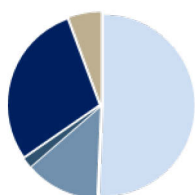
ØKONOMISK BEREGNING MED SØM

RESULTAT AF BEREGNINGEN

Over en seksårig periode er nettotabet på knap 4,0 mio. kr. (nutidsværdi). Der er positive økonomiske konsekvenser fra sparede indkomstoverførsler og færre sociale serviceydelser. Nettotabet pr. deltager er ca. 13.000 kr.

Nettoresultat for perioden 2018-2023, kr.

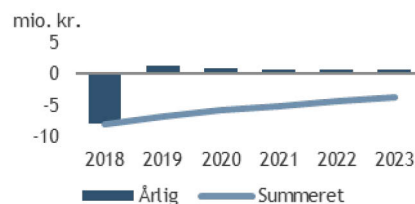
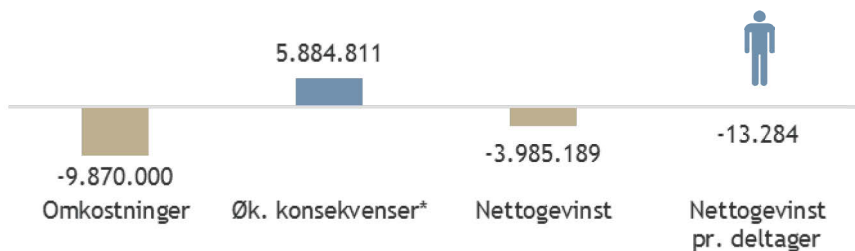
Fordeling af de økonomiske konsekvenser

Indkomstoverførsler 51 %
 Beskæftigelsesindsats 13 %
 Sundhedsydelser 2 %
 Sociale serviceydelser 29 %
 Andre områder 6 %

I alt: -3.985.189

Kommune: -6.674.035
 Region: 76.489
 Stat: 2.612.357

* Økonomiske konsekvenser er summen af alle konsekvenser ganget med tilhørende priser. De økonomiske konsekvenser kan være negative, hvis der er tale om en merudgift.